

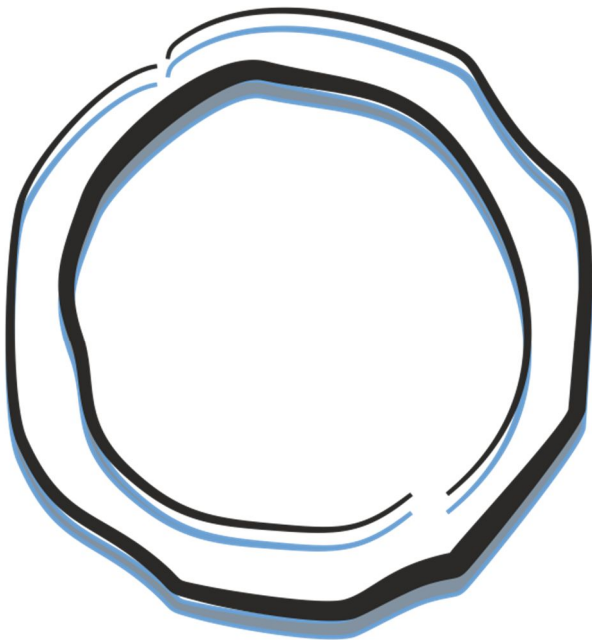
DANČU
KRĀTUVES
KOLEKCIJA

Kurzemes danči

Ak tu, tē's!

S. Zučiks
D. Kjakste
R. Sondors

Nošu pieraksts: Raitis Sondors
Teksts, deju apraksti: Sandis Zūčiks
Deju aprakstu redaktore: Daina Kļakste
Dizains, makets: Sandis Zūčiks
Dejas zīmējumi: Beāte Daņilova, Anda Kazaka
Teksta redaktore: Džeina Dzīmtā

Izdevusi Danču krātuve, 2021. gads

Izdevuma ISBN 978-9934-9026-5-9
Izdevuma ISMN 979-0-9005087-5-1
Izdevuma UDK 793(474.32)
Izdevuma autorzīme: Zū135

Satura rādītājs

Satura rādītājs	3
Kurzemes danči	3
Izmantoto terminu un zīmējumu skaidrojums	5
1. Eilenders – Ak tu, tē's, tav' lab' māt!	13
2. Alsungietis	14
3. Goda solis – Apaļais mēness	15
4. Rucavas mugurdancis	17
5. Vandzenes padespaņš	18
6. Rucavas papiljons	19
7. Rozā polka	20
8. Jūrkalnes saulīte jeb Saulīt, mana krustamāte	21
9. Dundagas trīsrociņš	22
10. Kolkas trīsrociņš	23
11. Kurzemes trīsrociņš	24
12. Šēne pa četri	25
13. Lielā šēne	26
14. Vandzenes zaglītis	27
15. Līkais dancis jeb Līkumu deja	28
16. Kurzemes apaļdancis	29
17. Aleksandrs, kur ir tā ieliņa	30
18. Alsungas garais dancis	31
19. Sabiles garais dancis	32
20. Kurzemes garais dancis	33
Atsauces	34
1. Eilenders – Ak tu, tē's, tav' lab' māt!	34
2. Alsungietis	34
3. Goda solis – Apaļais mēness	34
4. Rucavas mugurdancis	34
5. Vandzenes padespaņš	34
6. Rucavas papiljons	34
7. Rozā polka	35
8. Jūrkalnes saulīte jeb Saulīt, mana krustamāte	35
9. Dundagas trīsrociņš	35
10. Kolkas trīsrociņš	35
11. Kurzemes trīsrociņš	35
12. Šēne pa četri	36
13. Lielā šēne	36
14. Vandzenes zaglītis	36
15. Līkais dancis jeb Līkumu deja	36
16. Kurzemes apaļdancis	36
17. Aleksandrs, kur ir tā ieliņa	37
18. Alsungas garais dancis	37
19. Sabiles garais dancis	37
20. Kurzemes garais dancis	37
Izmantotās bibliogrāfiskās atsauces	38
Danču krātuves metodisko materiālu kolekcija:	38

Kurzemes danči

Burtnīca: "Ak tu, tē's!"

Kurzemes danču burtnīca "Ak tu, tē's!" ir Danču krātuves izdevumus, kur tās autori ir apkopojusi un atspoguļojuši dančus, kas mūsdienās tiek dejoti visā Latvijā dažādos kolektīvos, bet to vēsturiskā izcelsme saistāma ar Kurzemi.

Daži danči tiek dejoti vairāk, daži mazāk. Šeit atspoguļotās dejas norises pārsvarā atbilst tam, kā tās tiek izpildītas mūsdienās, un var atšķirties no oriģinālajām stāstnieku versijām. Iespēju robežās ir atrasti arhīva avoti, no kuriens katra konkrētā danča versija ir nākusi.

Diviem dančiem – Garajam dancim un Trīscrociņam – norādītas vairākas dejas norises. Tas darīts ar nolūku labāk izprast aprakstīto norišu izcelsmi. Abiem dančiem pēdējo divdesmit gadu laikā ir izveidojušās mazliet citādas norises nekā dejots iepriekš. Tomēr tie ir tie paši Kurzemes danči. Abām mūsdienās izveidojušajām versijām nosaukumi doti par godu izcelsmei no kultūrvēsturiskā novada – Kurzemes.

Kurzemes danču burtnīcā lielākā daļa deju ir no idejas autoru Sanda Žučika un Raita Sondora repertuāra pūra lādes, kas vāka desmit gadu garumā. Visas ir dejotas vai spēlētas, cita vairāk, cita mazāk. Lielākā daļa deju mācīta no pasniedzējiem un citiem dejotājiem. Apkopojot dejas, tika veikts milzīgs izpētes darbs, atrodot danču pirmavotu, pierakstu, publikāciju vai video arhīvu. Burtnīcā lasāmie danči fiksēti no dažādiem teicējiem dažādos laika periodos, tomēr visas šīs dejas ir teikuši cilvēki, kas saistīti ar Kurzemi.

Burtnīcas autori:

Sandis Žučiks (dz. 1987. g., Madona, Vidzeme). Dejotājs. Biedrības "Danču krātuve" dibinātājs. Kopš 20 gadu vecuma aktīvi deju gan latviešu skatuvisko deju, gan folkloras dejas – dančus. Kopš 27 gadu vecuma aktīvi pievērsies danču pētniecībai, apkopošanai, filmēšanai, atjaunošanai un popularizēšanai.

Daina Kjakste (dz. 1990. g., Varakļāni, Latgale). Deju skolotāja. Ar deju saskārusies jau kopš 3 gadu vecuma. Apguvusi klasisko latviešu skatuves deju, bijusi vairāku skatuviskās dejas kolektīvu dalībniece un vadītāja. Kā pedagoge darbojas kopš 22 gadu vecuma.

Raitis Sondors (dz. 1988. g., Rīga, Vidzeme). Danču muzikants. Pārsvarā spēlē pogu bajānu. Ar danču spēlēšanu nodarbojas kopš 23 gadu vecuma. Pārzina lielāko daļu mūsdienu Latvijā spēlēto danču melodijas, gan latviskās, gan cittautu dančus.

Izmantoto terminu un zīmējumu skaidrojums

DCV – dejas ceļa virziens.

Eilendera solis – dejo sānisku polku, mazliet iestīpi uz apļa vidu vai ārpusi.

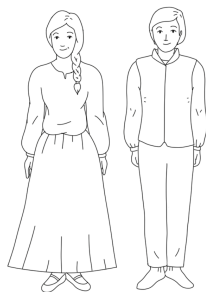
Dejas aprakstos izmantoti divi termini, kam jāpievērš uzmanība. **Ievēribai!** – papildinājums dejas norises aprakstam no autoru puses. Parasti ieteikumi, kā labāk dejoj, vai sniegta kāda vēl zināma dejas norises variācija, kam vajadzētu pievērst uzmanību. **Piezīme** – apkopota informācija un atšķirīgais no citu autoru pierakstiem par tās pašas dejas izpildīšanu.

Rokas gar sāniem

Rokas brīvi nolaistas gar sāniem, nepiespiežot pie auguma. Rokas un delnas ķermeņa plaknē, plauksta vērstas pret ķermeni, pirksti dabiski brīvi. (1. zīm.)

1. zīm.

Rokas aiz muguras

Rokas aizliktas aiz muguras jostas vietas augstumā, viena rokas plauksta aptver otras rokas delnas locītavu. Plauksta viegli savilkta dūrē. Parasti šādi nostājas puīši. (2. zīm.)

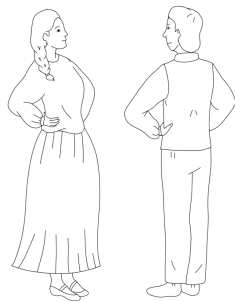
2. zīm.

Rokas sānos

Rokas ieliek sānos jostasvietā – 4 pirksti kopā uz priekšu, īkšķis – atpakaļ. Rādītājpirksts un īkšķis atrodas zem ribām. Plauksta balstās uz gurniem. Elkoņi ar pleciem vienā plaknē. (3., 4. zīm.)

3. zīm.

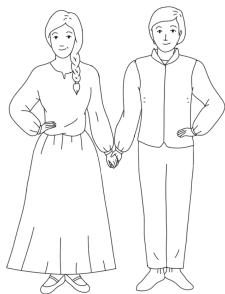
4. zīm.

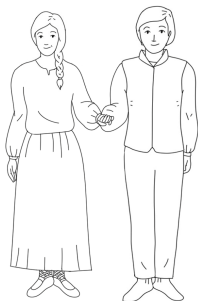
Valējais (iekšējo roku) satvēriens

Viens no dejotājiem sniedz labo roku ar delnu uz augšu, otrs tajā ieliek kreiso roku. Dejotāji var stāvēt:

- **Blakus** (5. zīm.), rokas var būt paceltas uz priekšu, mazliet ieliektas elkoņos (6. zīm.);
- **Viens otram pretī** (7. zīm.);
- **Ar muguru viens pret otru** (8. zīm.).

5. zīm.

6. zīm.

7. zīm.

8. zīm.

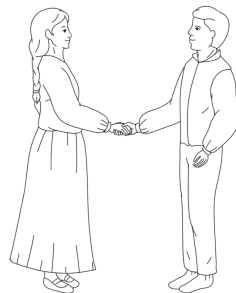
Sasveicināšanās satvēriens

Rokas sadod it kā sasveicinoties. (10. zīm.) Var būt sadotas gan labās, gan kreisās rokas. Sadotās rokas var pacelt jebkurā augstumā. Parasti dejotāji stāv ar seju viens pret otru. (9. zīm.) Sadotās rokas var būt nedaudz ieliektas un paceltas plecu augstumā. (11. zīm.)

10. zīm.

9. zīm.

Sadoto roku augstums

Sadotās rokas var būt nolaistas vai paceltas jebkurā augstumā. Pacelot sadotās rokas augšā, pāris veido **vārtiņus**. Ja sadoto roku stāvoklis nav norādīts, tad tās ir nolaistas. (12. zīm.)

12. zīm.

11. zīm.

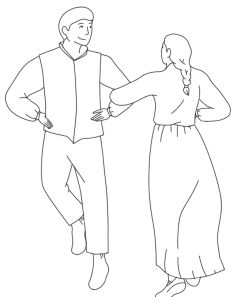

Elkoņu satvēriens

Dejotāji stāv ar labajiem vai kreisajiem sāniem viens pret otru, saķeras labajos vai kreisajos elkoņos. Brīvā roka var būt ielikta sānos (13. zīm.), nolaista gar sāniem vai sadota ar otru roku. (14. zīm.)

13. zīm.

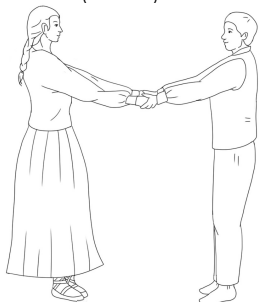

14. zīm.

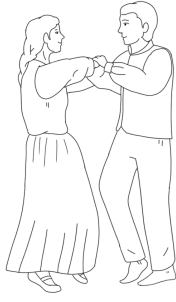

Slēgtais satvēriens

Dejotāji stāv viens otram preti. Puisis (vai meita) sniedz meitai abas rokas ar delnām uz augšu, meita ieliek rokas puīša rokās. Sadotās rokas var būt nolaistas vai paceltas. (15. zīm.) Dejotāji var būt nostājušies arī **iesānis**. (17. zīm.) Sadotās rokas var būt arī paceltas plecu augstumā, elkoņi mazliet ielikti. (16. zīm.)

15. zīm.

16. zīm.

17. zīm.

Krustiskais satvēriens

Dejotāji stāv blakus, sadevuši rokas sasveicināšanās satvērienā – labo ar labo un kreiso ar kreiso roku. Meitas kreisā roka virspusē (DCV), puisim kreisā roka virspusē (pret DCV). Sadotās rokas nedrīkst piespiest augumam. (18. zīm.) Rokas var būt sadotas aiz muguras. (19. zīm.)

18. zīm.

19. zīm.

Sānis stieptu roku satvēriens jeb galopa satvēriens

Dejotāji stāv viens otram pretī. Puisis izstiepj rokas sānis ar delnām uz augšu. Meita ieliek tajās savas plaukstas. Plaukstas cieši sadotas. Rokas paceltas meitas plecu augstumā. (20., 21. zīm.) Dejotāji var būt nostājušies arī **iesānis** (22. zīm.) vai **ar muqurām viens pret otru**. (23. zīm.)

20. zīm.

21. zīm.

22. zīm.

23. zīm.

Slēgtais aptvēriens jeb vidukļa un plecu aptvēriens

Puisis un meita stāv viens otram pretī. Puisis ar abām rokām aptver meitu ap vidukli, liekot plaukstas meitai sānos. Meita uzliek abas plaukstas puisim uz pleciem. (24. zīm.)

24. zīm.

Slēgtais aptvēriens ar sānis sadotām rokām jeb valša aptvēriens

Puisis un meita stāv viens otram pretī. Puisis ar labo roku apņem meitu ap vidukli tā, lai sakļautie pirkstu gali atrastos pret meitas muguras vidu. Meita uzliek kreisās rokas plaukstu uz puisīša labā pleca, elkonis mazliet saliekts un nolaists uz leju. Puisīša kreisā roka pacelta sānis meitas plecu augstumā un sadota ar meitas labo roku. Elkoņi mazliet saliekti. (25., 26. zīm.) Pāris var būt pagriezies DCV vai pret to. (27. zīm.) Dejojot pret DCV, rokas var būs saliekotas. (28. zīm.)

25. zīm.

26. zīm.

27. zīm.

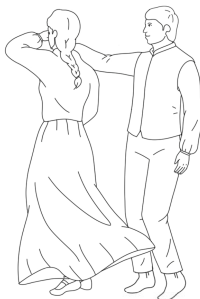
28. zīm.

Grieziena zem rokas

Puisis griež meitu zem labās rokas (29. zīm.) vai kreisās rokas (30. zīm.). Meita var griezties gan pa labi, gan pa kreisi.

29. zīm.

30. zīm.

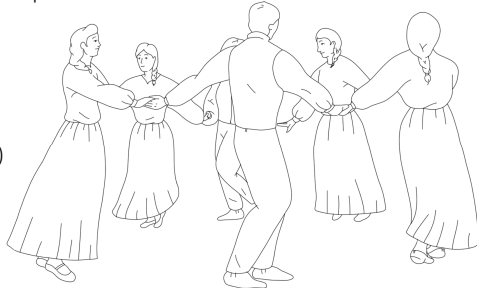
Aplis un dārziņš

Dejotāji nostājas aplī pa vienam vai pa pāriem. Rokas nav sadotas. Pāra dejotājiem rokas var būt sadotas kādā no satvērieniem vai aptvērieniem. Aplī var nostāties:

- Ar seju DCV (ar muguru pret DCV),
- Ar seju pret DCV (ar muguru DCV),
- Ar seju uz centru,
- Ar muguru uz centru.

Ja rokas tiek sadotas, tad veidojas dārziņš. (31. zīm.)

31. zīm.

Grieziena ap sevi

Meita (vai puisis) griež kreiso plecu atpakaļ, labais plecs griežas uz priekšu. Griezienam pa labi darbības tiek izpildītas pretēji. (33.–37. zīm.)

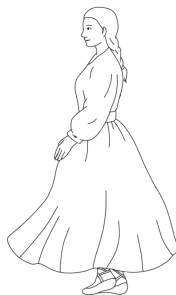
33. zīm.

34. zīm.

35. zīm.

36. zīm.

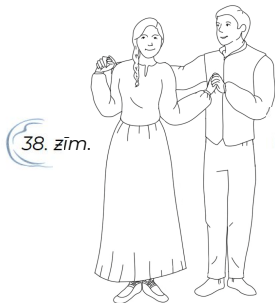

37. zīm.

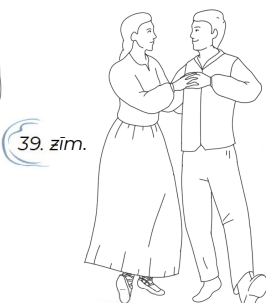

Papēdis-pirkstgals kombinācija

Dejotāji izpilda papēdis-pirkstgals kombināciju. 1. takts "viens" – neliels lēcieni uz balsta kājas, vienlaicīgi otru kāju izliekot uz papēža uz priekšu (38., 40. zīm.) vai diagonāli uz priekšu (39., 40. zīm.). "Divi" – neliels lēcieni uz balsta kājas, vienlaicīgi otru kāju pieliekot pie balsta kājas ar pirkstgalu uz grīdas. Kustību var izpildīt arī bez lēciena.

38. zīm.

39. zīm.

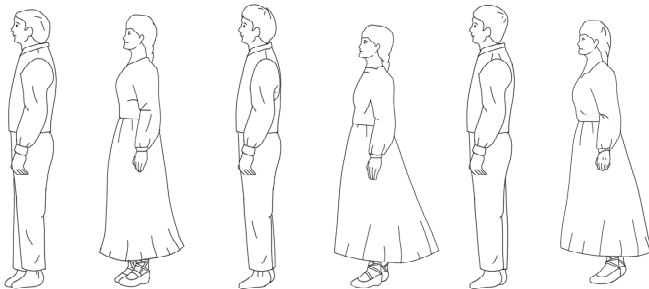

40. zīm.

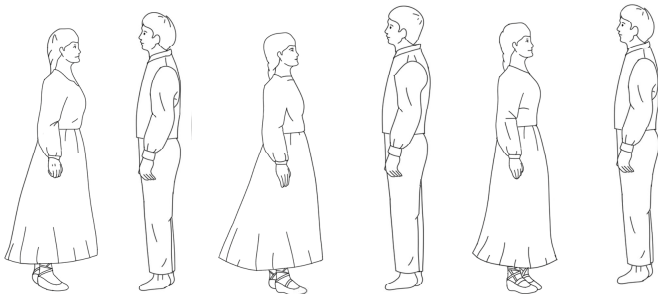

Kolonna

Dejotāji stāv viens aiz otra pa vienam vai pa pāriem (pāru kolonna) vienā virzienā (41. zīm.) vai pretējos virzienos (42. zīm.). Sastopamas meitu, puisi, pāru un jauktās kolonnas.

41. zīm.

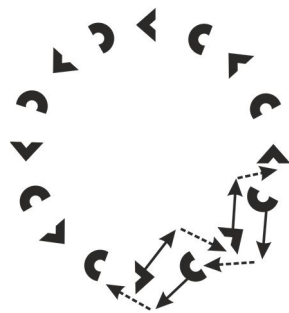

42. zīm.

Vija

Parasti viju deju, virzoties pa apli (43. zīm.), retāk – kolonnā. Apraksts dots aplim. Pāra dejotāji stāv viens otram pretī, puisis ar seju DCV. Pāra puisis un meita iet viens otram garām gar labajiem pleciem, dodot ceļu pa kreisi: puisī pa apļa iekšpusi, meitas – pa ārpusi.

Nākošajam dejotājam iet garām gar kreiso plecu (dod ceļu pa labi) – puisī pa apļa ārpusi, meitas – pa iekšpusi. Tā turpina, līdz katra pāra puisis un meita atkal nonāk savās vietās.

43. zīm.

Vija pa trim. Apraksts dots 1 puisim un 2 meitām 4 takšu ietvaros (2/4 takstmērā). Malējie dejotāji ar skatu pret vidējo, vidējais ar skatu pret to, kas pie labās rokas. Izpilda viju nepārtrauktām, plūstošām kustībām, mainoties vietām, uz priekšu pagriež attiecīgo plecu. (50. zīm.)

1. takts. Ar 2 gājiena soļiem puisis samainās vietām ar pirmo meitu gar labajiem pleciem. Otrā meita izgaida. (44. zīm.)

2. takts. Ar 2 gājiena soļiem puisis veic puspagriezīenu uz vietas pa kreisi. Pirmā un otrā meita samainās vietām gar kreisajiem pleciem. (45. zīm.)

3. takts. Ar 2 gājiena soļiem puisis samainās vietām ar otro meitu gar labajiem pleciem. Pirmā meita veic puspagriezīenu uz vietas pa labi. (46. zīm.)

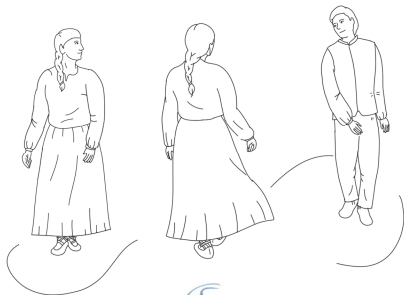
4. takts. Ar 2 gājiena soļiem puisis samainās vietām ar pirmo meitu gar kreisajiem pleciem. Otrā meita veic puspagriezīenu uz vietas pa kreisi. (47. zīm.)

Tālāk turpina iesākto mainīšanos līdz gājiena beigām.

Viju var dejot arī **bez grieziena** galā. (48. zīm.)

Viju deju,

- rokas nesadodot, tās var būt kādā no roku pozīcijām (50. zīm.);
- pārmaiņus sadodot gan labās, gan kreisās rokas sasveicināšanās satvērienā vai kādā citā satvērienā;
- saķeroties gan labajos, gan kreisajos elkoņos.

50. zīm.

44. zīm.

45. zīm.

46. zīm.

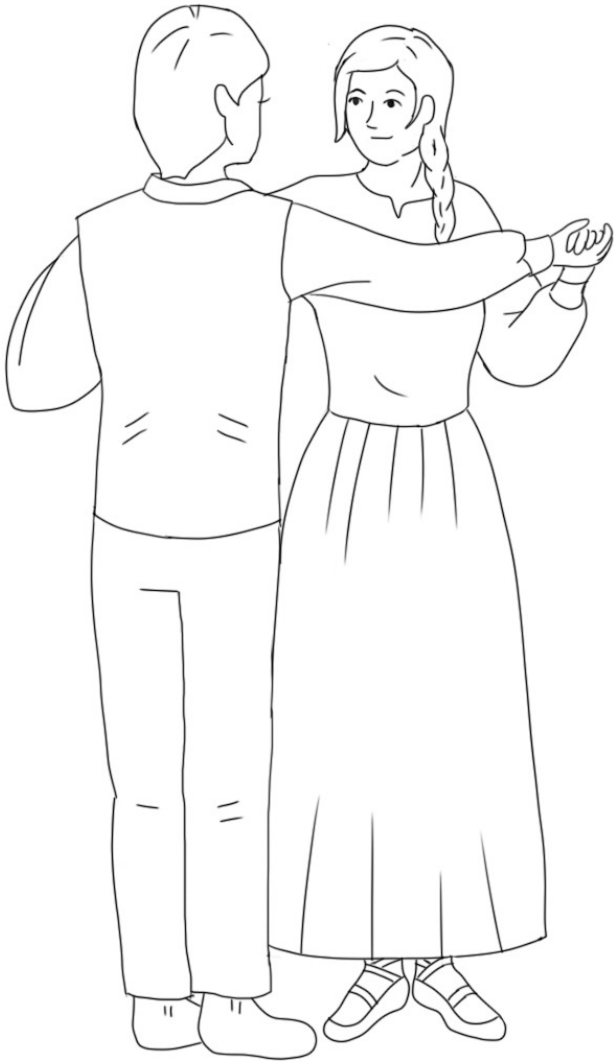
47. zīm.

48. zīm.

49. zīm.

1. Eilenders – Ak tu, tē's, tav' lab' māt!

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji sadodas slēgtajā aptvērienā ar sānis sadotām rokām. Pūsis stāv ar skatu DCV, meita ar skatu pret DCV. (1.)

Gājiens. 4 taktis (nošu pierakstā viens gājiens iekļaujas katrās 4 taktis). **1. takts.** Pūsis, sākot ar kreiso, meita ar labo kāju, izpilda 1 **eilendera soli** – sānisku polku mazliet ieslīpi uz apļa vīdu. **2. takts.** Sākot ar pretējo kāju, dejo 1 eilendera soli uz apļa ārpusi. Takts beigās pāris ir pavirzījies uz priekšu DCV.

Pūsis: 3. takts. Viens. Solis ar kreiso kāju uz priekšu. (2.) **Divi.** Solis ar labo kāju, to krustojot pa priekšu kreisajai. (3.) **4. takts. Viens.** Solis ar kreiso kāju uz priekšu. (4.) **Divi.** Solis ar labo kāju sānis. Uz pēdējo soli augumu mazliet iesūpo pa labi.

Meita: 3. takts. Viens. Solis ar labo kāju atmuguriski. **Divi.** Solis ar kreiso kāju, to krustojot pa priekšu labajai. **4. takts. Viens.** Solis ar labo kāju atmuguriski. **Divi.** Solis ar kreiso kāju sānis. Uz pēdējo soli augumu mazliet iesūpo pa kreisi.

1.

2.

3.

4.

Ak tu, tē's, tav' lab' māt', es pie mei-tām tu - pu rāp'.

Ak tu, tē's, tav' lab' māt', es pie mei-tām tu - pu rāp'.

No - mauc zā - bak's, ze - ķēm vien, mā - te teic, ka pe - le lien.

No - mauc zā - bak's, ze - ķēm vien, mā - te teic, ka pe - le lien.

Ak tu, tē's, tav' lab' māt'.
Es pie meitām tupu rāp'.
Nomauc zābak's, zeķem vien,
Māte teic, ka pele lien.

2. Alsunģietis

Dejas sākumpozīcija. Dejotāji sadodas **vidukļa un plecu aptvērienā**. Meita ar muguru DCV, puisis ar skatu DCV. (1.)

Pirmais gājiens. 4 taktis (nošu pierakstā 1.–4. taktis). **1.–4. taktis.** Dejotāji negriezoties dejo 8 palēciena soļus DCV. Puisis sāk ar labo kāju, meita – ar keiso.

Otrais gājiens. 4 taktis (nošu pierakstā 1.–4. taktis). **1.–4. taktis.** Griežoties pa labi, dejo 8 palēciena soļus DCV.

Ievēribai! Palēciena vietā var dejot arī divsoļu polku.

1.

2.

Aiz kalniņa lejiņā,
Tautu meita velējās:
“Sniedz rociņu, saderami,
Būsi mana līgaviņa.”

“Ai, puisīti, resgalīti,
Tu jau manis nedabūsi –
Kam tu dzēri krodziņā,
Apiņotu alutiņ’?”

3. Goda solis – Apaļais mēness

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **valējā satvērienā** pāru kolonnā. Brīvās rokas gar sāniem. Vadošais pāris nostājas kolonnas priekšā. Dejas laikā gājienu garums atkarīgs no dalībnieku skaita. Starp gājiem nav pauzes, plūdeni pārejot no viena uz nākamo. Mūziķi seko līdz situācijai uz laukuma.

Pirmais gājiens. Aplis. Ar cēliem gājienu soli kolonna seko vadošajam pārim, kurš ved to pa apli DCV, veicot trīsarpus aplis, tad pabeidzot atkal kolonnā. (1.)

Otrais gājiens. Pāru šķiršanās. Kolonnā pirmais puisis atvadas no savas meitas un dodas aplī DCV, meita – pret DCV. Puisis un meita noiet pusapli līdz deju telpas aizmugurējiem stūriem, kur pagriežas un dodas pa diagonāli uz pretējo stūri. Nonākot diagonāles otrā galā, puisis dodas pa labi pret DCV, meita pa kreisi DCV, ieturot deju apla formātā. Kad puisis satiekas ar meitu, viņš to var izgriezt zem rokas. Meita paliek puisim pie labās rokas. Pāris dodas uz priekšu, līdz nostājas kolonnā sākuma pozīcijā. (2.)

Trešais gājiens. Pāru dalīšanās. Pirmais pāris dodas pa kreisi DCV, otrs pa labi pret DCV, nākošais pa kreisi, tad pa labi utt. Pāri veic pusapli, līdz satiekas viens ar otru. Otrā, ceturrtā, sestā, astotā utt. pāru puisī pasniedz roku attiecīgi pirmā, trešā, piektā, septītā utt. pāru meitai un nostājas pa diviem pāriem blakus vienā virknē. Turpina kustību uz priekšu, līdz izveidojas pāru kolonna. (3., 4.)

Ceturtais gājiens. Cilpu mešana. Dejojāji pāriet no gājienu soli uz tecīna soli. Pirmā rinda (pirmais un otrais pāris) seko vadošajam pārim, kurš dodas pa kreisi un met cilpas starp rindām, pārējie dejojāji stāv. Meita (katru reizi cita), kas atrodas šīs virknes galā, sniedz roku puisim, kas stāv kolonnā, tādējādi sadodoties kopējā virknē. Vadošais puisis turpina mest cilpas, izveidojot vienu garu virkni un turpinot kustību DCV. (5.)

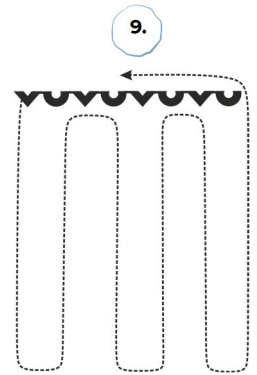
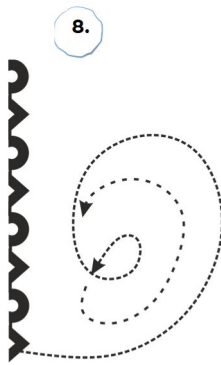
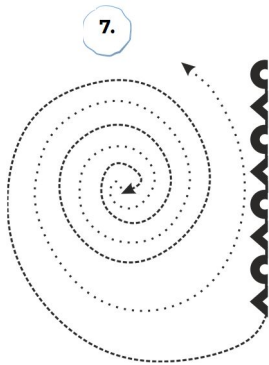
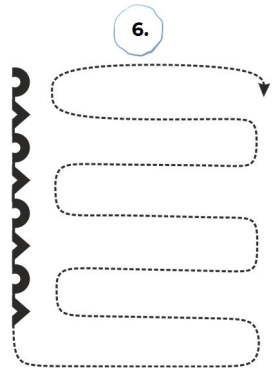
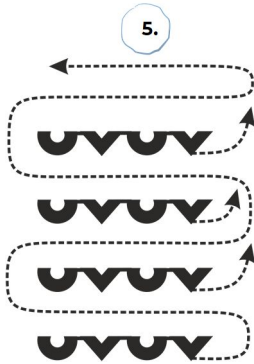
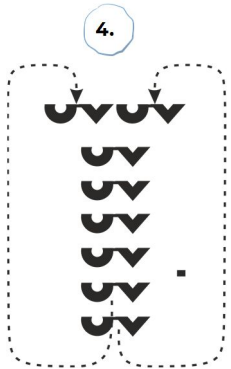
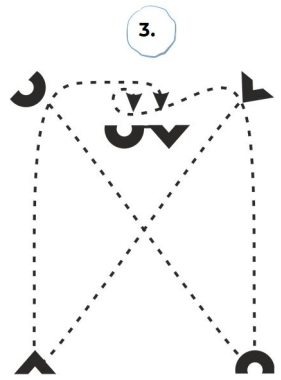
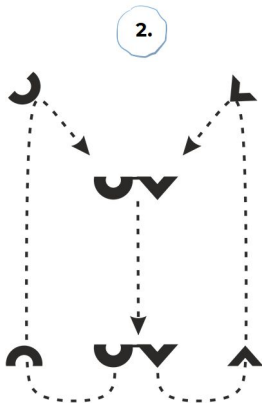
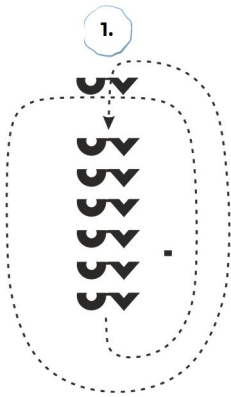
Piektais gājiens. Spirāle. Vadošais puisis ved virkni spirālē šķērsām (horizontāli) līdz deju laukuma aizmugurei. Tad turpina it kā pa apli pret DCV. (6.)

Sestais gājiens. Kamols. Vadošais puisis ietin dejojāju virkni kamolā, to cieši satinot. Pēc tam, griežoties pa kreisi, vadošais puisis dodas pretējā, virzienā kamēr kamols iztīts. Iztinot turpina kustību pret DCV, līdz virkne nonāk pusapli. (7.)

Septītais gājiens. Mezglu siešana. Vadošais puisis sāk mezglu siešanu starp katra pāru izveidotajiem vārtiņiem. Mezglu siešanu turpina, kamēr visi dejojāji iesaistīti siešanā. Tad turpina kustību pret DCV. (8.)

Astotais gājiens. Spirāle. Vadošais puisis ved dejojājus spirālē gareniski (vertikāli) pa visu telpu, pēc tam turpinot kustību DCV. Gājienu un deju noslēdz ar nostāšanos aplī. (9.)

Ievērbai! Mūsdienās pirms otrā gājienu vai otrā gājienu vietā pāri var šķirties, neizpildot krustu. Meita dodas DCV, puisis pret DCV. Apejot pusapli līdz deju telpas aizmugurējiem stūriem, abiem satiekoties, puisis palaiž meitu pa priekšu vai izgriezt to zem rokas un pāri nostājas kolonnā. Trešo gājienu var atkārtot, veidojot četru vai vairāk pāru virkni.

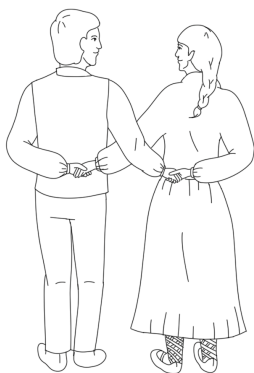
4. Rucavas mugurdancis

Dejas sākumpozīcija. Pārinieki nostājas viens otram blakus un sadodas **krustiskajā satvērienā** ar rokām aiz muguras. (1.)

Pirmais gājiens. 8 takts (nošu pierakstā 1.–8. takts). **1. takts.** Dejojāji izpilda **papēdis-pirkstgals kombināciju pa diagonāli** – puisis izliek kreiso, meita labo kāju. **2. takts.** Neatlaižot rokas, izpilda 3 kāju piesitienus, kuru laikā pagriežas pret DCV. (2.) **3.–4. takts.** Dejojāji atkārtō 1.–2. takts darbības, sākot pret DCV ar pretējām kājām. Kustības beigās paliek ar skatu DCV. **5.–8. takts.** Atkārtō 1.–4. takts darbības.

Otrais gājiens. 8 takts (nošu pierakstā 9.–16. takts). **1.–8. takts.** Pārinieki sadodas **vidukļa un plecu aptvērienā** un dejo divsoļu polku (vai palēcieni), griežoties pa labi DCV. (3.)

1.

2.

3.

5. Vandzenes padespaņš

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **valējā satvērienā** ar skatu viens pret otru. Puisis aplā iekšpusē, meita aplā ārpusē. (1.)

Gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–4. taktis ar atkārtojumu). **1.–2. taktis.** Dejojāji strauji pagriežas ar mugurām viens pret otru un izpilda 4 ritmiskus pievilciena soļus sānis DCV. (2.) Meita sāk ar kreiso kāju, puisis ar labo. Pēdējā soļa laikā atlaiž sadotās rokas un apgriežas ap sevi veselu apli (puisis pa labi, meita pa kreisi), atkal paliekot ar mugurām viens pret otru, un sadod pretējās rokas (puīša kreisā ar meitas labo). **3.–4. taktis.** Atkārto 1.–2. takti aprakstītās darbības pret DCV ar pretējām kājām un rokām. **5.–6. taktis.** Atkārto 1.–4. taktis darbības, veicot tikai 2 pievilciena soļus. **7.–8. taktis.** Dejojāji, nostājoties **slēgtajā aptvērienā ar sānis sadotām rokām**, izpilda 4 valša trīsoļus, griežoties DCV. (4.)

1.

2.

3.

6. Rucavas papiljons

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **krustiskajā satvērienā**. (1.)

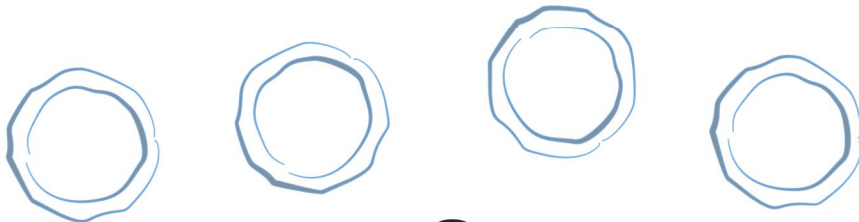
Pirmais gājiens. 8 takts (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). **1. takts.** Dejojāji izliek izstieptas kreisās kājas pirkstgalu sev priekšā, tad atpakaļ pie labās kājas. **2. takts.** Ar 3 mīņāšanās soļiem pagriežas uz pretējo pusi, ar skatu pret DCV. **3.–4. takts.** Atkārto 1.–2. takts darbības, sākot ar labajām kājām, kustību beidzot ar skatu DCV. **5.–8. takts.** Dejojāji atkārto 1.–4. takts darbības.

Otrais gājiens. 8 takts (nošu pierakstā 5.–8. takts ar atkārtojumu). **1.–8. takts.** Dejojot 8 vieglās polkas, puisis griež meiteni zem labās rokas pa labi DCV. Brīvās rokas sānos. (2.)

1.

2.

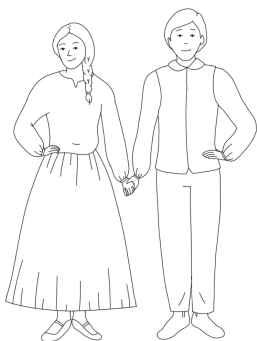
7. Rozā polka

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **vaļējā satvērienā** ar skatu DCV. Brīvās rokas sānos. (1.)

Pirmais gājiens. 8 taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis). **1.–6. taktis.** Dejojāji izpilda 12 ritmiskus gājienu soļus uz priekšu. **7.–8. taktis.** Puisis, izpildot 3 gājienu soļus uz vietas, aizved meitu sev priekšā. Meita ar 3 gājienu soļiem nostājas priekšā puisim (ar skatu pret DCV). Abi ar ceturto soli piesit kāju.

Otrais gājiens. 8 taktis (nošu pierakstā 9.–12. taktis ar atkārtojumu). **1.–2. taktis.** Dejojāji sadodas **sānis stieptu roku satvērienā**. Puisis, sākot ar kreiso, meita ar labo kāju, izpilda 2 galopa soļus un soli ar piesitienu uz apļa centru. **3.–4. taktis.** Izpilda 2 galopa soļus ar soli klāt uz apļa ārpusi, nonākot sākuma vietā. **5.–6. taktis.** Atkārto 3.–4. takti aprakstītās darbības. Kustību turpina virzienā uz apļa ārpusi. **7.–8. taktis.** Atkārto 1.–2. taktis darbības, sākot uz apļa ārpusi (puisis ar labo, meita kreiso kāju), beigās nonākot sākuma vietā. (2.)

1.

2.

Trā-rā, rozā polka,
Trā-rā, rozā polka,
Trā-rā-rozā polka,
Saim' un saimniec' dancot iet.

Suns ar kāju, kaķ's ar asti
Spēlē židam leijerkasti.

8. Jūrkalnes saulīte jeb Saulīt, mana krustamāte

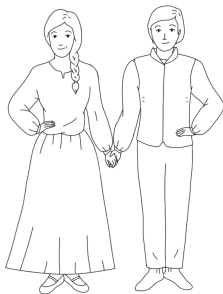
Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **vaļējā satvērienā**. Brīvās rokas sānos. (1.)

Pirmais gājiens. 8 takts (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). **1.–4. takts.** Dejojāji, sākot ar labo kāju, izpilda 8 gājiena soļus DCV. Puisis uz pirmo soli liek uzsvāru, to piesitot pie zemes. **5.–8. takts.** Neatlaižot satvērienu, puisis pietupjas uz labā ceļa un apved meiteni sev apkārt, pavadot ar skatienu. Meitene ar 8 gājiena soļiem apdejo puisi. (2.)

Otrais gājiens. 8 takts (nošu pierakstā 5.–8. takts ar atkārtojumu). **1.–2. takts.** Dejojāji, nostājoties **sānis stieptu roku satvērienā**, izpilda 2 galopa soļus un soli ar piesitenu DCV. (3.) **3.–4. takts.** Atkārtoti 1.–2. takts darbības pret DCV. **5.–8. takts.** Dejojāji nostājas **slēgtajā aptvērienā ar sānis sadotām rokām** un dežo 4 apaļās polkas DCV. (4.)

Piezīme. E. Spīča "Mārtiņa deju grāmatas" 1. burtnīcā minēts, ka pirmā gājiena kustību puisī sāk, piecērtot labo kāju, bet 5.–8. takti puisis piecērt kreiso kāju un apstājas. Meita, puisa vadīta, iet apkārt puisim DCV pilnu apli. Sadotās rokas neatlaiž.

1.

2.

3.

4.

Sau - līt, ma - na krus - ta - mā - te, tu man la - ba vien da - rīj';

Trā rā ra - di - rā ra - di - rā, tu man la - ba vien da - rīj'.

Saulīt, mana krustamāte,
Tu man laba vien darīj'.

Trā rā radirā radirā,
Tu man laba vien darīj'.

9. Dundagas trīsrocīņš

Dejas sākumpozīcija. Puisis uzlūdz divas meitas uz deju un nostājas pa vidu starp tām. Dejai sākoties, sasveicinās ar abām dejojājām un izvēlas vienu, pret kuru pagriežas un sāk pirmo gājienu. (1.)

Pirmais gājiens. 8 taktis (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). **1.–2. takts.** Puisis izpilda 2 polkas soļus pa labi no centra ar skatu pret izvēlēto meitu. Meita, ar kuru puisis sadejo, dejo 2 polkas soļus līdzī pa kreisi. **3.–4. takts.** Abi dejojāji ar 2 polkām sānis uz pretējo pusi atgriežas sākuma pozīcijās. (3.) **5.–8. takts.** Puisis atkārtō 1.–4. takts darbības ar otro meitu.

Otrais gājiens. Vija. 8 taktis (nošu pierakstā 5.–8. takts ar atkārtojumu). **1.–2. takts.** Puisis ar pirmo meitu sadodas **sasveicināšanās satvērienā** ar labajām rokām. (2.) Ar 4 gājienu soļiem puisis izgriežas ar meitu. (4.) Otrā meita izgaida. **3.–4. takts.** Puisis atkārtō 1.–2. takts darbības ar otru meitu, sadodot kreisās rokas. (5.) **5.–8. takts.** Dejojāji atkārtō 1.–4. takts darbības.

Ievēribai! Izpildot viju, meitai ieteicams panākt soli tuvāk puisim un abiem dejojājiem vēlams būt tuvu ar plecu pie pleca, lai viju varētu izpildīt raitāk.

Piezīme. Pēc oriģinālā pieraksta nav skaidri saprotams, vai puisis, izpildot polkas uz sāniem pret otru meitu, tās uzsāk dejoj tpat pa labi vai var arī pa kreisi.

1.

2.

3.

4.

5.

1.

2.

10. Kolkas trīsrocīņš

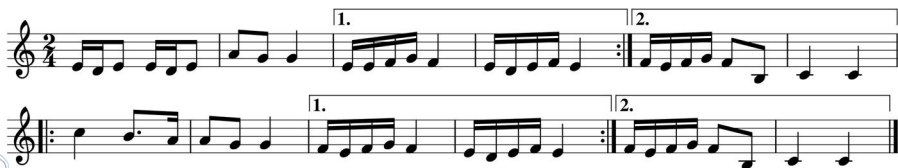
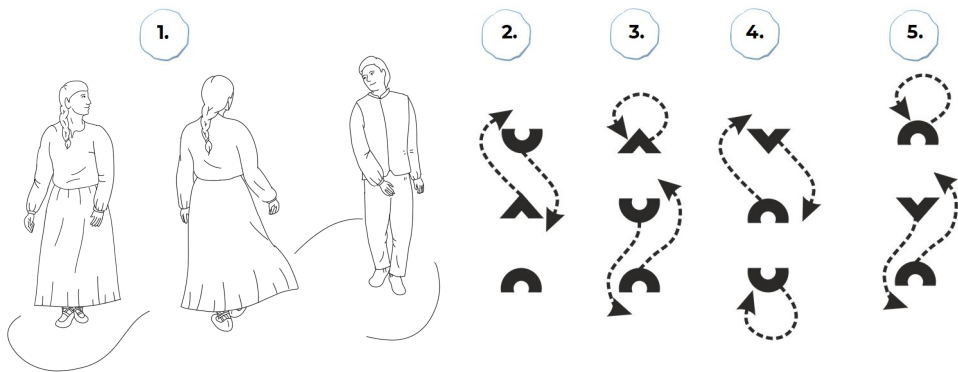
Dejas sākumpozīcija. Viens pāris, kas uzsāk deju, nostājas uz laukuma **slēgtajā aptvērēnā ar sānis sadotām rokām.**

Ievads. 16 taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis ar atkārtojumiem). **1.–8. taktis.** Dejojāji deju lēnu, vieglu divsoļu polku, griežoties DCV. **9.–16. taktis.** Partneri viens no otra atvadās un dodas uzlūgt katrs divus pretējā dzimuma dejojājus.

Pirmais gājiena. 16 taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis ar atkārtojumiem). **1.–8. taktis.** Trijnieks izveido dzirnaviņas ar labajām rokām un 16 gājiena soļiem griežas pret DCV. **9.–16. taktis.** Dejojāji atkārtro 1.–8. takti minētās darbības DCV, sadodot kreisās rokas.

Otrais gājiena. Vija. 16 taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis ar atkārtojumiem). Uzlūdžējs nostājas pa vidu starp abiem uzlūgtajiem dejojājiem, rokas sānos dūrēs. Malējie ar skatu pret vidējo, vidējais ar skatu pret to, kas pie labās rokas. Izpilda viju nepārtrauktām, plūstošām kustībām, mainoties vietām, uz priekšu pagriež attiecīgo plecu. (Apraksts dots 1 puisim un 2 meitām.) **1. taktis.** Ar 2 gājiena soļiem puisis samainās vietām ar pirmo meitu gar labajiem pleciem. **2. taktis.** Ar 2 gājiena soļiem puisis veic puspagriezienu uz vietas pa kreisi. Pirmā un otrā meita samainās vietām gar kreisajiem pleciem. **3. taktis.** Ar 2 gājiena soļiem puisis samainās vietām ar otro meitu gar labajiem pleciem. Pirmā meita veic puspagriezienu uz vietas pa labi. **4. taktis.** Ar 2 gājiena soļiem puisis samainās vietām ar pirmo meitu gar kreisajiem pleciem. Otrā meita veic puspagriezienu uz vietas pa kreisi. **5.–16. taktis.** Turpina iesākto mainīšanos līdz gājiena beigām.

Ievērbai! Zīmējumā vija attēlota ar rokām brīvi gar sāniem, pierakstā minēts, ka rokas sānos dūrēs.

11. Kurzemes trīsrocīņš

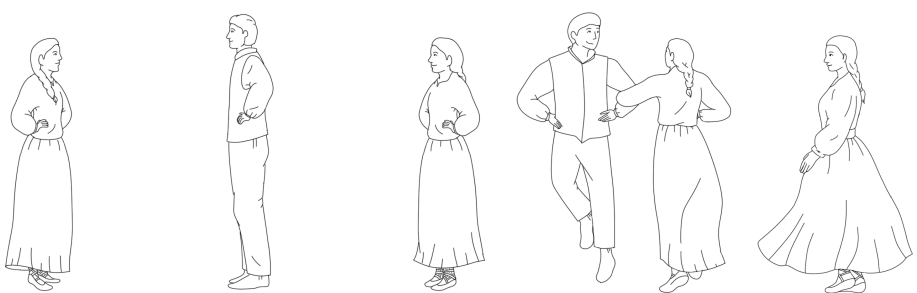
Dejas sākumpozīcija. Puisis uzlūdz divas meitas uz deju un nostājas pa vidu starp tām. Dejai sākoties, sasveicinās ar abām dejojājām un izvēlas vienu, pret kuru pagriežas un sāk pirmo gājieni. (1.)

Pirmais gājiens. 8 taktis (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). **1.–2. takts.** Puisis noliec augumu uz priekšu un, izpildot 2 vieglās polkas ar pārlēcieni, sākot ar kreiso kāju, dejo pret pirmo meitu. Pirmajā polkā iegriež kreiso plecu uz priekšu, otrajā polkā labo plecu. Meitene noliec augumu atpakaļ un, izpildot 2 vieglās polkas ar pārlēcieni, sākot ar labo kāju, dejo atmuguriski prom no puisa. Pirmajā polkā iegriež kreiso plecu uz priekšu, otrajā polkā labo plecu. **3.–4. takts.** Puisis noliec augumu atpakaļ un, izpildot 2 vieglās polkas ar pārlēcieni, sākot ar kreiso kāju, dejo atmuguriski, bet paliek ar skatu pret meitu. Pirmajā polkā patur iegrieztu labo plecu, otrajā iegriež kreiso plecu. Meitene noliec augumu uz priekšu un, izpildot 2 vieglās polkas ar pārlēcieni, sākot ar labo kāju, pirmajā polkā patur iegrieztu labo plecu, otrajā iegriež kreiso plecu. Takts beigās dejojāji ir nonākuši sākuma vietās. (3.) **5.–8. takts.** Dejojāji atkārtoti 1.–4. takts darbības, tikai puisis izpilda visu gājieni ar otro meitu.

Otrais gājiens. 8 taktis (nošu pierakstā 5.–8. takts ar atkārtojumu). **1.–4. takts.** Ar 8 gājiena soļiem puisis izgriež pirmo meitu. (2., 4.) **5.–8. takts.** Ar 8 gājiena soļiem puisis izgriež otro meitu. Parasti dejojāji izpilda otro gājieni 2 reizes.

Ievērojam! Kad puisis izgriež meitu otrā gājiena 1.–8. taktī, puisis pats izvēlas satvērienu/aptvērienu un, turpinot deju, to katru reizi var mainīt.

1.

2.

3.

4.

Musical notation for the first gait (measures 1-4):

Musical notation for the second gait (measures 5-8):

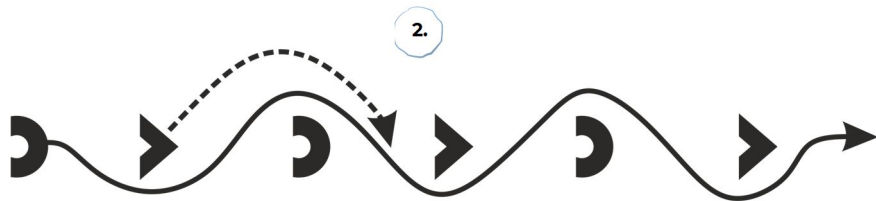
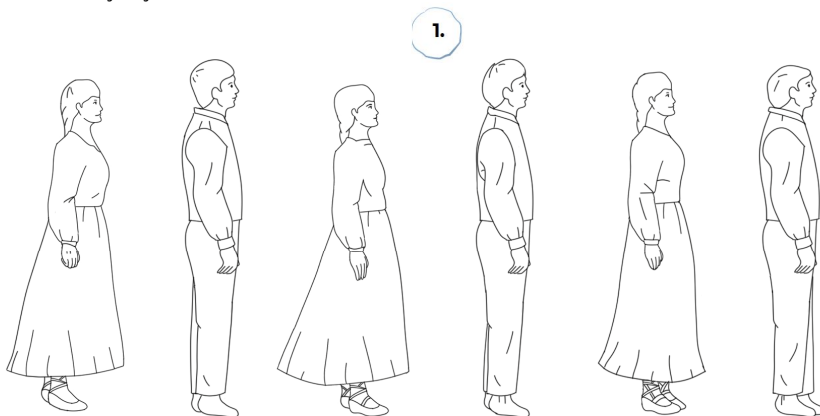
12. Šēne pa četri

Sākumpozīcija. Dejojāji nostājas garā kolonnā cits aiz cita. (1.) Deju izpilda vieglā gājiena solī.

Dejas norise. Nenoteikts takšu skaits (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). Dejotājs, kas stāv kolonnas galā, no aizmugures uzsāk mest cilpas cauri pārējiem dejotājiem, līdz nonāk kolonnas priekšā. (2.) Nākamais no kolonnas gala seko pirmajam, tad tam seko nākamais. Tas dejotājs, kurš nonāk kolonnas sākumā, nostājas tās priekšā ar skatu jebkurā virzienā. Šādi kolonna līkumo brīvi pa visu telpu.

Ievēribai! Variācija. Deju var izpildīt gājiena vai tecīņa solī. Deju var dejot vairāk nekā četri dalībnieki.

Piezīme. Oriģinālā izpilda tikai 4 dalībnieki. Minēts, ka var arī dejot šādi: kamēr pirmais dejotājs met cilpas, pārējie stāv. Kad pirmais nonācis kolonnas priekšā, tikai tad cilpu mešanu uzsāk nākamais dejotājs.

14. Vandzenes zaglītis

Dejas sākumpozīcija. Neierobežots pāru skaits. Dejojāji sadevušies **slēgtajā vidukļa plecu aptvērienā**. (1.)

Ievads. Nenoteikts takšu skaits (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu, līdz kāds noklīdzas "Zagliņš"). Viens pāris uzsāk dejojot apaļo polku DCV. Visi pāri, kas vēlas dejojot, pievienojas, dejojot apaļo polku DCV. Dejo tik ilgi, līdz kāds noklīdzas "Zagliņš".

Pirmais gājiens. 4 takts (nošu pierakstā 1.–2. takts ar atkārtojumu). **1.–4. takts.** Dejojāji izpilda 16 gājiena soļus – puiši pret DCV apļa iekšpusē, meitas DCV apļa ārpusē. Uz pirmo un devīto soli puiši sasiņ plaukostas. (2.)

Otrais gājiens. 4 takts (nošu pierakstā 3.–4. takts ar atkārtojumu un uztakti). **1.–3. takts.** Dejojāji, turpinot kustību, izpilda vēl 12 gājiena soļus. **4. takts.** Puiši izvēlas vienu meitu un ar 4 gājienu soļiem pāris izgriežas kreisajos elkoņos.

Trešais gājiens. 4 takts (nošu pierakstā 5.–6. takts ar atkārtojumu). **1.–4. takts.** Dejojāji sadodas **slēgtajā vidukļa un plecu aptvērienā** un dejo 8 apaļās polkas DCV.

Nobeigums. Deju atkārto vairākas reizes. Pēdējā gājienā muzikanti noklīdzas "Apaļā polka!", pēc kā dejojāji turpina dejojot tikai apaļo polku, kamēr mūziķi spēlē.

Ievēribai! Pirmā gājiena beigās puišis var izvēlēties meitu, kas viņam pienāk blakus gājiena beigās, vai arī jebkuru citu meitu, pārskrienot pāri deju laukumam, atņemot to citam puišim utt.

Piezīme. Šeit atspoguļots mūsdienās vairāk lietotais variants. Arhīvos esošajos iefilmētajos video no Tautas mūzikas centra materiāliem teicēja Alma Mačovska rāda variantu, kur pirmajā gājienā visi dejojāji iet DCV virzienā **cits aiz cita**. Otrajā gājienā dejojāji griežas labajos, tad kreisajos elkoņos.

1.

2.

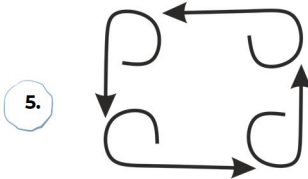
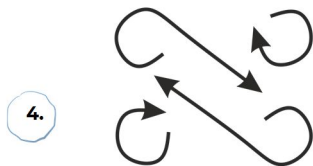
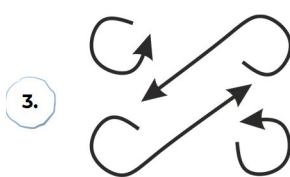
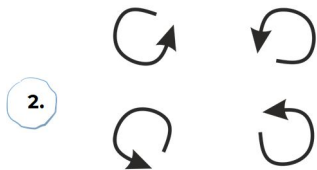

15. Likais dancis jeb Likumu deĵa

Dejas sākumpozīcija. Dejotāji izveido katrā telpas stūrī dārziņu no neierobežota dalībnieku skaita.

Dejas norise. Nenoteikts takšu skaits. Dejotāji ar gājiena vai tecīņa soli griež dārziņu DCV. (1., 2.) Divi pa diagonāli stāvošie dārziņi savā starpā sasaucas "Maināmies". Vadošais dejotājs no katra dārziņa virknītē ved visus uz pretējo stūri, tādējādi dārziņiem samainoties vietām, kur turpina savu dārziņu griezt DCV. (3.) Pārējie turpina griezt dārziņus savos telpas stūros. Tad sasaucas un mainās vietām otrie dārziņi. (4.) Ja kāds nokļiedzas "Mainās visi", tad visi dārziņi pārdejo uz nākošo stūri, ejot DCV. (5.)

Piezīme. Oriģinālajā pierakstā iet tikai divi dārziņi bez sasaukšanās.

16. Kurzemes apaļdancis

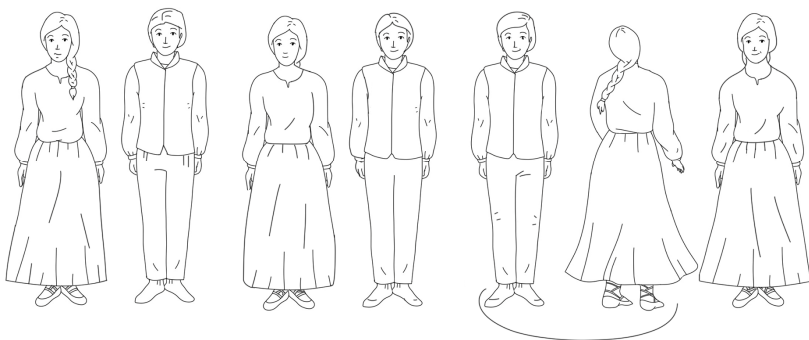
Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas aplī ar skatu uz centru.

Pirmais gājiens. Neierobežots takšu skaits. Viens no dejojājiem uzsāk deju – sper soli pa labi ar labo kāju, kreiso kāju pieliek klāt pie potītes labajai, tad atkārtos to pašu uz otru pusi ar otru kāju. Dejojājs uzsāk apdejošanu tajā brīdī, kad pats vēlas. Vispirms ar palēciena soli dejojājs apgriežas ap sevi pa kreisi. Tad, metot cilpas, apdejo katru no aplī stāvošajiem. (1.) Tas, ap kuru apdejots, sāk dejojot palēcieni uz vietas, šūpojot līdzī augumu. Visi dejojāji dejo ar vienu kāju.

Otrais gājiens (nošu pierakstā 7.–10. takts ar atkārtojumu). Kad visi apdejoti un dejo uz vietas, pirmais dejojājs atgriežas savā vietā un sadod rokas dārzīnā. Pirmais uzsauc "Aiziet!", un dejojāji ar palēciena soli griež aplī DCV. Deja sākas no sākuma.

Ievēribai! Ja dejojāju aplī ir daudz, tad, veicot apdejošanu, var apdejot vairākus dejojājus reizē. Otrajā gājienā var dejojot vispirms DCV, pēc tam pret DCV.

1.

17. Aleksandrs, kur ir tā ieliņa

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **sānis stieptu roku satvērienā** ar mugurām vienam pret otru. (1.)

Pirmais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis). **1.–2. taktis.** Meita, sākot ar kreiso kāju, puisis ar labo, izpilda 4 pievilciena soļus DCV. **3.–4. taktis.** Atkārto 1.–2. taktis darbības pret DCV ar pretējām kājām. **5.–6. taktis.** Atkārto 1.–2. taktis darbības. **7.–8. taktis.** Atkārto 3.–4. taktis darbības. Ceturtā soļa laikā puisis atlaiž savu kreiso roku, meita labo, un pagriežas ar skatu viens pret otru.

Otrais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis). Dejojāji stāv **viens pret otru valējā satvērienā**, brīvās rokas gar sāniem. (2.) **1. taktis.** Puisis, sākot ar kreiso kāju, izpilda 2 pievilciena soļus sānis, kuru laikā izgriež meitu zem labās rokas. Meita ar 2 valša trissoljiem, sākot ar labo kāju, griežas pa labi, turpinot kustību DCV. (3.) **2. taktis.** Abi izpilda 2 pievilciena soļus DCV. **3.–4. taktis.** Dejojāji atkārto 1.–2. taktis darbības pret DCV ar pretējām kājām. **5.–8. taktis.** Dejojāji atkārto 1.–4. taktis darbības.

Trešais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–8. taktis). Dejojāji nostājas **krustiskajā satvērienā** ar skatu DCV. (4.) **1. taktis.** Dejojāji izpilda 2 ritmiskus gājiena soļus uz priekšu DCV, sākot ar ārējām kājām. **2. taktis.** Neatlaižot rokas, dejojāji pagriežas ar skatu pret DCV un izpilda 2 ritmiskus soļus atmuguriski DCV. **3.–4. taktis.** Atkārto 1.–2. taktis darbības pret DCV. **5.–8. taktis.** Atkārto 1.–4. taktis darbības.

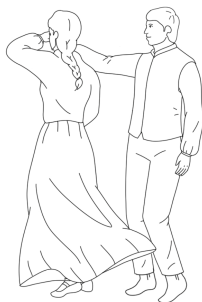
1.

2.

3.

4.

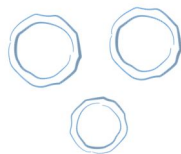

Kur ir tā ie-li-ņa, kur ir tas nams? Kur ir tā mei-ti-ņa, ko mī-lu es?

Kur ir tā ie-li-ņa, kur ir tas nams? Kur ir tā mei-ti-ņa, ko mī lu es?

Kur ir tā ieliņa, kur ir tas nams,
Kur ir tā meitiņa, ko mīlu es?

18. Alsungas garais dancis

Dejas sākumpozīcija. Dejotāji nostājas **slēgtajā aptvērienā ar sānis sadotām rokām** iesāņus viens pret otru. (1.)

Pirmais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). **1.–8. takts.** Dejotāji izpilda 32 tecīņa soļus DCV.

Otrais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 5.–8. takts ar atkārtojumu vai, ja dejo ilgāk, tad muzikanti var spēlēt 9.–12. takti ar atkārtojumu). **1.–8. takts.** Dejotāji ar 32 tecīņa soļiem griežas ap sevi (puisis atmuguriski, meita uz priekšu), lēnām virzīdamies DCV.

1.

19. Sabiles garais dancis

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **slēgtajā aptvērienā ar sānis sadotām rokām** iesāņus viens pret otru.

Pirmais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–4. takts ar atkārtojumu). **1.–8. takts.** Dejojāji izpilda 32 tecīņa soļus DCV, sākot ar ārējām kājām. Uz pirmā soļa tiek izpildīts akcents, kā arī strauji nolaistas un paceltas rokas.

Otrais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 5.–8. takts ar atkārtojumu vai, ja dejo ilgāk, tad muzikanti var spēlēt 9.–12. takti ar atkārtojumu). **1.–4. takts.** Dejojāji nostājas **krustiskajā satvērienā ar rokām aiz muguras**. Ar 16 tecīņa soļiem pāris griežas uz vietas pa kreisi. **5.–8. takts.** Nemainot satvērienu, ar 16 tecīņa soļiem pāris griežas uz vietas pa labi.

1.

2.

20. Kurzemes garais dancis

Dejas sākumpozīcija. Dejojāji nostājas **slēgtajā aptvērienā ar sānis sadotām rokām** iesāņus viens pret otru. (1.)

Pirmais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 1.–4. taktis ar atkārtojumu). **1.–8. taktis.** Dejojāji ar 32 gājiena soļiem virzās DCV. Pirmo soli izpilda no neliela iesēdiena, to akcentējot ar vieglu kājas piesitenu. Arī ceturto soli akcentē, izpildot nelielā iesēdienā. Šo akcentu turpina visas dejas laikā.

Otrais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 5.–12. taktis ar atkārtojumu). **1.–4. taktis.** Nemainot aptvērienu, ar 16 gājiena soļiem pāris griežas uz vietas pa kreisi. **5.–8. taktis.** Nemainot aptvērienu, ar 16 gājiena soļiem pāris griežas uz vietas pa labi.

Trešais gājiens. 8. taktis (nošu pierakstā 9.–12. taktis ar atkārtojumu). **1.–4. taktis.** Dejojāji nostājas **krustiskajā satvērienā** ar rokām aiz muguras. (2.) Ar 16 gājiena soļiem pāris griežas uz vietas pa kreisi. **5.–8. taktis.** Nemainot satvērienu, ar 16 gājiena soļiem pāris griežas uz vietas pa labi.

1.

2.

Atsauces

1. Eilenders – Ak tu, tē's, tav' lab' mā!

Dejas norise balstīta uz pierakstīto no 17. zinātniskās ekspedīcijas Saldus un Kuldīgas rajonā 1963. gadā. Pieraksta vieta – Jaunauce Saldus rajonā. Teicēja Rozālija Romanovska (dz. 1912. g. Reņģē) un Ādams Romanovskis (dz. 1904. g. Vadakstē). (F 1965, 221) Melodija un teksts pierakstīti 18. zinātniskajā ekspedīcijā Aucē un Dobelē 1964. gadā. Pieraksta vieta – Vītiņi Dobeles rajonā. Teicējs Indriķis Mazkristis (dz. 1884. g.). (F 1968, 180)

2. Alsunģietis

Dejas norise balstīta uz publicēto no J. Stumbra "Dejosim latviski II" (1940. g., 23. lpp.). Deju pierakstījis J. Stumbrs Alsungā 1938. gadā.

3. Goda solis – Apaļais mēness

Dejas mūzika balstīta uz publicēto no J. Rinkas un J. Oša "Latvju tautas deju" 3. burtnīcas (1936. g., 23. lpp.). Burtnīcā netika aprakstītas precīzas dejas izdarības, tās parādījās 1982. gada Toronto izdotajā grāmatā "88 latviešu tautas dejas un apdares" (84.–87. lpp.). Pierakstījis J. Kūlis pēc skolotāja J. Ozola rādītā Cēsīs. J. Rinks un J. Ošs par deju rakstīja: *"Ar šo deju, kā to attēlo rakstnieks netaisnīgi J. Janševskis, senajā Kursā ievadīta izpriecu daļa godībās un tajā piedalījušies visi viesi – lieli un mazi, jauni un veci."*

4. Rucavas mugurdancis

Dejas norise balstīta uz publicēto no E. Spiča "Mārītiņa deju grāmatas" 2. burtnīcas (2000. g., 36.–37. lpp.) Dejas interpretāciju izveidojis E. Spičs 1987. gadā, par pamatu ņemot Rucavas novada folkloras ekspedīcijas materiālos minētu deju Papiļjons, kam klāt esot piezīme, ka Mugurdanci dejo tieši tāpat. Burtnīcā minēts, ka mūzikas variants pierakstīts Rucavā.

5. Vandzenes padespans

Dejas norise balstīta uz publicēto no Tautas mūzikas centra "Danču izlase II" (1995. g., 5. lpp.). Teikusi Alma Makovska (dz. 1922. g.). Pierakstīts 1993. gadā Vandzenē Talsu rajonā. Deja arī publicēta 2009. gadā grupas "Maskačkas spēlmaņi" diskā un diska grāmatiņā "Ļīpa kust" pēc S. Grīnbergas apraksta.

6. Rucavas papiļjons

Dejas norise balstīta uz pierakstīto no 15. zinātniskās ekspedīcijas Liepājā 1961. gadā. Teicējs Juris Sležis (dz. 1893. g. Rucavas pagasta Čīgu ciemā), dzīvojis Rucavas pagasta Katužos. (LFF 1955, 194) Melodiju spēlēja Jānis Sprūds, ierakstījis Aina Miķelsone. (LFK 1955, audio nr. 742)

Mūsdienās tekstu nelieto, tomēr ekspedīcijās sastopams teksts ar atsauci uz deju Papiļjons:

- Teicēja Kuģe Līne (dz. 1910. g.) Zvārdes ciems, Rīteļi (Kurzeme). (LFK1968, 86).

Nāc, nāc, dejoj sāc,
Griežoties top jautrāks prāts!
Tur, kur pāri rakstā lokas,
Raīžu māte guļ un krāc.

Ram, tram ritam tam
Lai plīst vīzes mužīkam!
Ies pie liepas, plēsis lūkus
Jaunajami apāvam.

Dej, dej, viegli ej,
Tā kā tauriņš gaisā skrej,
Griezies, griezies, ligojies,
Kamēr sirds aiz prieka smeļ!

Vēl, vēl, laidies vēl,
Atnāks rudens, tad būz žēl,
Acis rib, un vaigi kvēlo,
Tādēļ dziedī, dejo vēl!

• J. Grestes folkloras vākums (1931.g). Iesūtīts no Ukru pagasta Mazmengeļiem (Zemgale). (LFK 1225, 23616).

Trīs žīdi aku raka,
Aku raka raudādami.
Jo tas ūdens neronās,
Jo tie žīdiņi bēdājās.

7. Rozā polka

Dejas norise balstīta uz publicēto no E. Spīča "Mārtiņa deju grāmatas" 2. burtnīcas (2000. g., 28.–29. lpp.). Teicēja Austra Čepeļevska. Burtnīcā minēts: "*Deju Ventspils rajona vairāku folkloras kopu vadītāja Austra Čepeļevska iemācījās no sava tēva Indriķa Rolles, kuram to bija mācījuši viņa māte. Indriķis Rolle 20. gadsimta trīsdesmitajos gados bija lauku kapelas vadītājs Piltenē (Kurzemē). Piltenieši Rozā polku dejujuši katrā zaļumballē, bet muzikantu sastāvā bieži bijusi arī pati Austra, kurai jau no astoņu gadu vecuma tēvs ļāvis spēlēt citaru.*"

8. Jūrkalnes saulīte jeb Saulīt, mana krustamāte

Dejas norise veidojusies LU deju folkloras kopas Dandari interpretācijā, kas balstīta uz dejas norises aprakstu no E. Spīča "Mārtiņa deju grāmatas" 1. burtnīcas (1999. g., 28.–29. lpp.). Teicējs Jānis Straubergs Jūrkalnē. Projektam Simts danči simtgadē E. Spīčs par deju rakstīja: "*Dīvalīgo pāru deju Jūrkalnes vecākās paaudzes muzikants Jānis Straubergs 20. gadsimta vidū parādīja Augškurzemes novada folkloras skolotājai Austrai Čepeļevskai. Austra to 1998. gada pavasarī Rīgas Latviešu biedrībā mācīja folkloras skolotāju semināra apmeklētājiem. Dejai ir man zināmi divi varianti un vairākas variācijas, kas izveidojušās dejas praktizēšanas laikā folkloras kustības ietvaros laikā no 1998. līdz 2008. gadam.*"

9. Dundagas trīsrociņš

Dejas norise balstīta uz aprakstu no 16. zinātniskās ekspedīcijas Madonas un Talsu rajonā 1962. gadā. Teicēja Zariņa Valda (dz. 1892. g.) Dundagā. (LFK 1960, 633, melodija 1960, 4539) Pierakstīts Talsos. Piezīme, kas atrodama pie dejas apraksta kartītes: "*70 gadus atpakaļ teicējas kristībās šo deju dejujusi K. Barona māsa. 1901.–1902. g. veci ļaudis dejoja šo deju. Māte arī zinājusi šo deju.*" Pie notīm piezīme, ka melodiju spēlējusi vijole.

10. Kolkas trīsrociņš

Dejas norise balstīta uz apraksta no S. Grīnbergas sastādītajiem materiāliem "Dejas upe", kas veidots, izmantojot Tautas mūzikas centra materiālus. Materiāls sagatavots Rīgai 800 svētku ietvaros. Pie dejas piebilde, ka deja dejota Kolkā.

11. Kurzemes trīsrociņš

Dejas norise radusies laika posmā no 2005. līdz 2015. gadam LU deju folkloras kopā Dandari, par pamatu ņemot Kolkas un Dundagas trīsrociņu. Šis variants tiek biežāk dejots mūsdienās.

12. Šēne pa četri

Dejas norise balstīta uz aprakstu no S. Grīnbergas sastādītajiem materiāliem "Dejas upe", kas veidots, izmantojot Tautas mūzikas centra materiālus. Materiāls sagatavots Rīgai 800 svētku ietvaros. Oriģinālais dejas norises apraksts no 15. zinātniskās ekspedīcijas Liepājā 1961. gadā. Teicēja Katrīna Šteina (dz. 1885. g. Sventājā, Palangas rajonā, Lietuvā (bijušais Kurzemes guberņas Grobiņas apriņķis)). Dzīvojuši Nīdas ciemā Rucavas pagastā. (LFK 1955, 191) Dejas mūzika publicēta turpat "Dejas upe" materiālos ar atsauci – Šēne no "Krusta kazāka". (LFK1718, 155)

13. Lielā šēne

Dejas norise balstīta uz pierakstu no 15. zinātniskās ekspedīcijas Liepājā 1961. gadā. Teicēja Katrīna Šteina (dz. 1885. g. Sventājā, Palangas rajonā, Lietuvā (bijušais Kurzemes guberņas Grobiņas apriņķis)). Dzīvojuši Nīdas ciemā Rucavas pagastā. (LFK 1955, 190) Pie apraksta klāt minēts, ka šādi riņķojuši pa istabu, kamēr vien mūzika spēlējusī. Citāda mūzika tam nav bijusi, kā vien spēlējusī ģīga (divstīdzis). Dejas mūzikas no Šēnes pa četri, kas publicēta "Dejas upe" materiālos ar atsauci – Šēne no "Krusta kazāka". (LFK 1718, 155)

14. Vandzenes zaglītis

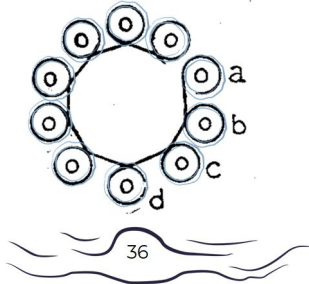
Dejas norise izveidojusies mūsdienās, par pamatu ņemot S. Grīnbergas un M. Jānsona Tautas mūzikas centra materiālos fiksēto video, publicēts Tautas mūzikas centra "Danču izlasē II" (1995. g., 6. lpp.). Deju dzied un rāda Ālma Makovska no Vandzenes Talsu rajonā 1993. gadā. Nošu pierakstu veicis R. Sondors pēc video arhīvā dzirdamās melodijas.

15. Līkais dancis jeb Līkumu deja

Dejas norise balstīta uz aprakstu no S. Grīnbergas sastādītajiem materiāliem "Dejas upe", kas veidoti, izmantojot Tautas mūzikas centra materiālus. Materiāls sagatavots Rīgai 800 svētku ietvaros. Oriģinālais dejas norises apraksts no 16. zinātniskās ekspedīcijas Madonas un Talsu rajonā 1962. gadā. Teicēji Kīte Ansis Eduarda dēls (dz. 1885. g. Rideļu Pazūļos pie Talsiem), bijis liels dejas dejotājis un dejas mākas izplatītājs, Kīte Marija Jāņa meita (dz. 1885 g. Jaunzemos Cēres ciemā). Pieraksta brīdī abi dzīvojuši Purē. Teicēji min, ka atceras tikai, ka abos istabas stūros pa diagonāli gājuši uz riņķi virknītēs. Tad viens vedis pāri uz pretējo stūri, vienlaicīgi to pašu darījusi arī otra virknīte. (LFK 1960, 375) Dejas mūzika publicēta turpat "Dejas upe" materiālos ar atsauci uz Alsungu. (LFK 1718, 225)

16. Kurzemes apaļdancis

Dejas norise balstīta uz aprakstu no S. Grīnbergas sastādītajiem materiāliem "Dejas upe", kas veidoti, izmantojot Tautas mūzikas centra materiālus, materiāls sagatavots Rīgai 800 svētku ietvaros. Materiālos atsauc uz danci no E. Melngaiļa "Latviešu dancis" (1949. g., 90. lpp., 199 melodija – Pavari (Kurzeme), nr. 472). "Dejas upe" minēta piebilde, ka salīdzinot ar oriģinālo pierakstu, melodija un dejas norise laika gaitā izmainījusies folkloras kopu izpildījumā. Dejas apraksta citāts no E. Melngaiļa grāmatas "Latviešu dancis": *"1. Sakumā pāri danco dalījušies divās partijās, kas viena otrai pretim stāv, mīņādamies uz vietas, izdarot uz vienas kājas 2 sitienus pēc mūzikas. 2. Tad sadodas rokās, iet aplokā apkārt, tāpat mīņādami uz kājas 2 sitienus. 3. Tad persona a apiet ap sevi, turedamās pie b, tad iet ap b, c, d tā jo projām, kā zīmēts. Šo tūri sauc arī par cukudanci (cūkudanci). Kad iznāk laukā, tad b sak to pašu, citi iet preti, ļaudis iet ar sauli, līdejs pretim. Kad visi izgājuši, tad dejo pāri atveskī par sevi katrs."*

17. Aleksandrs, kur ir tā ieliņa

Dejas norise balstīta uz publicēto no grupas "Maskačkas spēlmaņi" 2009. gadā izdotā diska un diska grāmatiņas "Līpa kust" pēc S. Grinbergas apraksta. Teikusi Kristīne Albuže no Lietuvas, Palangas rajona, Sventājas (bijušais Kurzemes guberņas Grobiņas apriņķis). Pierakstīts 1991. gadā.

18. Alsungas garais dancis

Dejas norise balstīta uz publicēto no J. Rinkas un J. Oša "Latvju tautas deju" 2. burtnīcas (1934. g., 22. lpp.). Dejas mūziku spēlēja un soļus ierādīja koklētājs N. Henķis.

19. Sabiles garais dancis

Dejas norise balstīta uz publicēto no M. Lasmanes "Latviešu tautas dejas" (1962. g., 39.–40. lpp.), ko pierakstīja Milda Lasmane no sabilietes E. Zaras. Izdevumā minēts, ka pirmais gājiens tāds pats kā J. Rinkas un J. Oša grāmatā aprakstītais, kaut pie gājiena rakstīts: *"Akcentējot pirmo soli ar ārējām kājām, kā arī visiem uzreiz strauji nolaižot un atkal paceļot sadotās rokas, pāri dodas tecīņa soļiem DCV"*, kas nav minēts J. Rinkas un J. Oša izdevumā. Deja fiksēta arī Tautas mūzikas centra video materiālos 2005. gadā, kad to ierādīja Ilga Leimana, kas deju atdzīvinājusi suitos (izmantojot mātes – Annas Porziņģes pierakstīto deju 1985. gadā, deju rādīja 1973. gadā suitu sievu dalībniece Antanoviča Katrīna (dz. 1913. g. Jūrkalnē)). Dejas mūzikas variants no "88 Latviešu tautas dejas un apdares" (1973. g. Toronto). E. Grīnvalda apdare.

20. Kurzemes garais dancis

Dejas norise izveidojusies mūsdienās kā trīsdalīgs danča variants, kas veidojusies, saplūstot dažādām interpretācijām, par pamatu ņemot variantu, ko pierakstīja Milda Lasmane no sabilietes E. Zaras. Dejas mūzikas variants no "88 Latviešu tautas dejas un apdares" (1973. g. Toronto). E. Grīnvalda apdare.

Publicētās grāmatas (un burtnīcas):

- J. Rinks un J. Ošs "Latvju tautas dejas", 2. burtnīca, 1934. g.
- J. Rinks un J. Ošs "Latvju tautas dejas", 3. burtnīca, 1936. g.
- J. Stumbrs "Dejosim latviski II", 1940. g.
- E. Melngailis "Latviešu dancis", 1949. g.
- M. Lasmane "Latviešu tautas dejas", 1962. g.
- "88 latviešu tautas dejas un apdares", Toronto, 1982. g.
- Tautas mūzikas centra "Danču izlase II", 1995. g.
- E. Spičs "Mārtiņa deju grāmata", 1. burtnīca, 1999. g.
- E. Spičs "Mārtiņa deju grāmata", 2. burtnīca, 2000. g.
- Grupas "Maskačckas spēlmaņi" disks un diska grāmatiņa "Līpa kust", 2009. g.
- "Latviešu dejas pamati", Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs, 2011. g.

Arhīva materiāli:

- J. Grestes folkloras vākums. 1931.g.
- 15. zinātniskā ekspedīcija Liepājā. 1961. g.
- 16. zinātniskā ekspedīcija Madonas un Talsu rajonā. 1962. g.
- 17. zinātniskā ekspedīcija Saldus un Kuldīgas rajonā. 1963. g.

Privātas kolekcijas:

- Tautas mūzikas centra video arhīvs. 1989.–2005. g.
- S. Grinbergas deju apkopojums "Dejas upe", kas veidots, izmantojot Tautas mūzikas centra materiālus. Materiāls sagatavots Rīgai 800 svētku ietvaros. 2001. g.

Danču krātuves metodisko materiālu kolekcija:

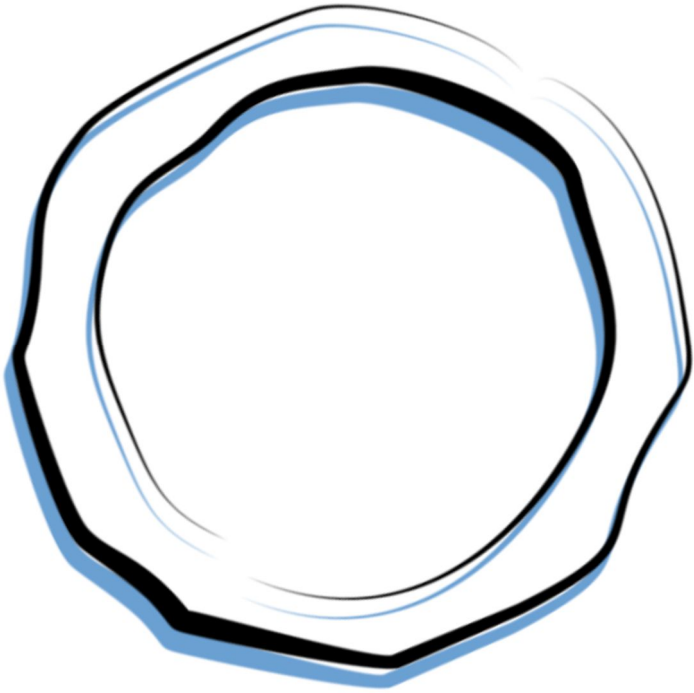
1. Grāmatiņa ar CD, cietie vāki. Kapela "Karikste" spēlē **"Vidzemes dančus un ne tikai"**, CD **"Lielie danči, mazi danči"**. Apraksts S. Zučiks, A. Ostrovska, D. Kjakste, 2021. gads. ISBN 978-9934-9026-0-4, UDK 793,3(474.36).

2. PDF e-burtnīca. S. Zučiks, D. Kjakste, R. Sondors **"Latgales danči", "Vysus darbus padareju"**. 2021. gads. ISBN 978-9934-9026-3-5, ISMN 979-0-9005087-3-7, UDK 793(474.38).

3. PDF e-burtnīca. S. Zučiks, D. Kjakste, R. Sondors **"Mālienās danči", "Zvirbulī kad gulēt iet"**. 2021. gads. ISBN 978-9934-9026-7-3, ISMN 979-0-9005087-7-5, UDK 793(474.36).

4. PDF e-burtnīca. S. Zučiks, D. Kjakste, R. Sondors **"Kurzemes danči", "Ak tu, tē'si!"**. 2021. gads. ISBN 978-9934-9026-5-9, ISMN 979-0-9005087-5-1, UDK 793(474.32).

5. PDF e-burtnīca. I. Vimba, S. Zučiks, D. Kjakste **"Zemgales danči", "Es mācēju bumbulēt"**. 2021. gads. ISBN 978-9934-9026-9-7, ISMN 979-0-9005087-9-9, UDK 793(474.33).

Saturs:

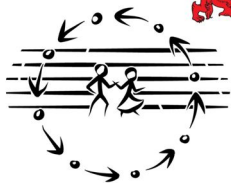
1. Eilenders – Ak tu, tē's, tav' lab' māt'
2. Alsunģietis
3. Goda solis – Apaļais mēness
4. Rucavas mugurdancis
5. Vandzenes padespaņš
6. Rucavas papiljons
7. Rozā polka
8. Jūrkalnes saulīte jeb
Saulīt, mana krustamāte
9. Dundagas trīsrociņš
10. Kolkas trīsrociņš
11. Kurzemes trīsrociņš
12. Šēne pa četri
13. Lielā šēne
14. Vandzenes zaglītis
15. Līkais dancis jeb Līkumu deja
16. Kurzemes apaļdancis
17. Aleksandrs, kur ir tā ieliņa
18. Alsungas garais dancis
19. Sabiles garais dancis
20. Kurzemes garais dancis

KURZEMES
PLĀNOŠANAS
REĢIONS

LATVIJAS VALSTS MEŽI

Danču krātuve

Latviešu Fonds

VALSTS
KULTŪRKAPITĀLA FONDS